

Cvito Fisković
Split

NEKOLIKO NARODNIH PJESAMA 19. STOLJEĆA IZ OREBIĆA

II.

UDK 800.87.801.82.802.62

*Rukopis primljen za tisak 15.studenoga 1993.
Čakavska rič, Split, 1994,
br. 1.*

Kao nastavak iz prošlogodišnjeg broja ovoga časopisa, objavljujem ponovno ovdje nekoliko narodnih pjesama iz orebičkog kraja na poluotoku Pelješcu, mog zavičaja. Ove kao i one prije objavljene u nekoliko navrata bijah sakupio¹ od već spomenutih kazivačica, starica koje su rođene u prošlom stoljeću i proživjele uglavnom u tom svom kraju na Orebićima i okolnim selima, a pomrle su uoči ili tokom drugoga svjetskog rata.

Spomenuh ih pri prijašnjem objavljivanju, a sada ovdje želim istaći Terezu Zrnčić iako sam objavio već 1983. godine neke pjesme koje mi je kazivala. Rođena je i provela mladost u selu Stankovićima, odakle je iselila u Sjedinjene Američke Države i udala se za Marušića, iseljenika iz Podgore u Makarskom primorju i s njim provela svoj drugi vijek. Marušić je kao američki građanin vršio službu bankovnog činovnika u Buenos Airesu i obojica, njegova supruga i on zadržase trajno sjećanje na domovinu i rodna sela.

¹ Svi ti radovi navedeni su u *Čakavskoj riči*, br. 1, Split 1993, str. 3, bilješka, stoga ih ovdje ne navodim.

Tereza upravo u tako sklopljenome braku nije ni prešavši osamdesetu godinu života zaboravila pjesme koje se pjevahu u njenome djetinjstvu i mladosti u rodnome joj lijepome i veselome selu. Kada se u svojoj osamdesetoj godini vratila u posjet svojoj sestri, gospodine me nećakinje upozoriše na njeno pamćenje tih pjesama i ja je sretah čilu i živahnu i mjesto da se hvali svojim boravkom u bogatoj tuđini, ona je jedva dočekala da mi izgovara u starinskome narječju i u čistoći jezika te pjesme, spominjući nekadašnje običaje i sredinu u kojoj ih je naučila, a zahvaljujući i rodoljublju svog supruga često u tuđini ponavljala dočarajući im njihove mlade dane i osvježavajući sjećanje na njihove doživljaje svog slikovitog starog a uvijek pomlađivanog korjenitog zavičaja pomoraca i njihovih obitelji. Povrativši se u Sjedinjene Države umrla je i ja sada izvršavam sa zakašnjenjem i samo djelomično obećanje, da ću objaviti pjesme koje mi je kazivala.

Iz njena sela je i pomorac Anton Bonfiolo, koljenović i potomak starih pomorskih kapetana i brodovlasnika, među kojima bijaše i Roko Bonfiolo, bogat trgovac nastanjen u Mletcima u 18. stoljeću. On je u svom zavičaju dao sagraditi crkvu posvećenu sv. Antunu Padovanskom, a u svojoj mletačkoj kući odgojio svog orebičkog nećaka, poznatog dubrovačkog književnika Ivana Bizara. Dubrovačka mu vlada zadnjih godina svoje Republike povjeri osjetljivu dužnost svog zastupnika i konzula, koju je Roko vršio kratko i uzorno².

U njegovome domu je odsjeo i Ruđer Bošković i odatle poslije ukidanja isusovačkog reda otišao u Englesku. Propašću peljeških jedrenjaka osiromašila je i obitelj Bonfiolo, pa i njen posljednji potomak Anton.

Plovio je po moru i povukao se zatim u svoje selo. Sklon pjesmi, svirao je liricu i bio je posljednji njen svirač u našem pelješkom kraju, a kovao je osobito pri svadbama i u koledama i stihove na majčinu jeziku. Jedva se spasi kad mu kuću punu starinskih uspomena na nekadašnji cvat orebičkoga pomorstva Musso-linijeva soldateska zapali skupa s ostalim domovima starih pomoraca, kapetana i brodovlasnika sela Stankovića. Umro je u bijedi jer mu sve propadne i ostane samo nekoliko pjesama, kojih se sjećao. Objavljujem ih iako im je stih hrapav jer su sjećanje na vrijeme u kojemu su nastale i nastavljaju se na one starije iz 19. stoljeća, kada je narodno pjesništvo cvjetalo na Pelješcu.

Dvije od tih starijih, koje ovdje objavljujem, nadoh među preostalom arhivskom građom pomoraca, u kojoj sam i prije nailazio stihove na hrvatskomu jeziku pisane još talijanskim pravopisom. To su dva pisma u stihu mladih pomoraca (koje oni zovu »knjigom« po nekadašnjem običaju) pisanih orebičkim djevojkama s jedrenjaka u 19. st. u njihov zavičaj, iskazujući im ljubav i divljenje prema njihovoj ženskoj ljepoti, žaleći za rastankom s njima i čeznući za povratkom k njima. U onoj cjelovito sačuvanoj opominje ih spjevalac da ne vjeruju laskanju ljubavnika, želeći tim sačuvati njihovu vjernost izabranom.

² V. Ivančević, Roko Bonfiol, *Dubrovački horizonti* II, br. 4, str. 41, Zagreb 1970.
C. Fisković, Putovanje pelješkog jedrenjaka iz kraja XVIII i početka XIX. stoljeća, *Pomorski zbornik* sv. II, str. 1752.

Obje pjesme, kao i satire i ostale, koje sam već objavio, svjedoče kako su naši pomorci, daleko od svog kraja, obilazeći luke Sredozemlja i pristajući svojim jedrenjacima uz američke obale, njegovali naše stihove jednako kao i tokom svog dugotrajnog izbjivanja iz zavičaja doživljavajući ga uvijek u sebi. Ali to ne pokazuje samo ovaj sitan prilog iz prošlog i ovog stoljeća. Koriolan Cipiko je već zabilježio u 15. stoljeću pjevanje hrvatskih mornara na Levantu.³

Tu narodnu pjesmu, ni promjena političkih prilika, kao što bje pad dubrovačke republike i pojava tuđe vlasti, kao ni privredne neprilike nakon propasti Pelješkog pomorskog društva krajem 19. st., i bijeda u drugom svjetskom ratu pa i iseljavanje iz zavičaja u Ameriku, nisu iskorijenile, nastavljase se, i zatekosmo je još u prvim desetljećima našeg stoljeća i jedva spasismo tragove pune životne radosti koja se pojavljivaše i u ovom kraju.

1

Pjesma od gliubavi

Gliubi Duscio ko te gliubi
Gliubinoj se podaj srecchi
Er ko ludo gliubav gubi
U' viekeje nechie stechi
Gliubi ah gliubi i suvisce
Bojni Mladaz mlados tvoju
I da vidisc kako usdisce
S' tebbe u komuje nepokoju
Rastvori mi ah rastvori
Bieglie od liera parsi tvoje
Nekka vidim u cem stoji
Izragnemo sarze moje
Kada ogledasc sa rasbludu
Istu tichiese sviedocitti
Da ghisdavu tvoju Liepottu
Grieh bi bio ne gliubitti.
Za savesaj od Gliubavi
I u bigliegh me spomene
Darsci ruko moje gliubene
Ovu kgnigu miescte menne
Mucnoje mucno vierovatti
Da je nebo bes Sunascza
Joscje mucenie omrasitti
Koje komu sred srdascza
Priechie ogagn bes plamena
I bes Sunza Nebo bitti
Negho Dusco ma gliubiena
Viek ja tebbe ostavitti
Ah da moghu krila stechi

³ K.Cipiko, *O azijskom ratu*, preveo V.Gligo, Split 1977.

Po gliubienom ciuddu od Tizze
 Sa u tebbe doc letechi
 Usdisano dobro moje
 Poghi ah poghi kgnigo moja
 K'momu Serzu k'mojom Dusci
 Ter' plachiuchi Kgnigo moja
 Glasi moje nepokoje
 Ah da mogu kgnigo moja
 Sase s'tobbom promienitti
 Sa usdarsciagne liepo tako
 Moje draghe u rukam bitti
 S' oviem dospie da ti budde
 Poimom ctoje od potrebbe
 Ciem oghgnenom u posciudi
 Gliubim kgnigu miscte tebbe
 Cioviak svoje sarze dieli
 Na tissuchiu viek prievera
 I on svaku Vilu vara
 Da gnom samom sarze dava
 Draghemiste sve jednako
 Svakami od vas sarze svescie
 Mali jedna nesnam kako
 Jacce sarze moje pritescie
 Nevieruite o Gliubiene
 Liepe Vile nighda vieku
 Na lascive i himbene
 Rieci niednom Gliubovniku
 Er se ukasciu oni vammi
 Plac i Milos u prilizi
 A hudisu i opazi
 I lascivi svikolizi
 Mlad Gliubovnik kad raduje
 Jednom Vili liepo sctoje
 Oncias iscte da daruje
 Drugoi Vili Sarze Svoje.
 Svarha⁴

Medessima Canzonetta 1896

N 41

Molte Boga vi meni divojche
 Daja zdravo sad materi dojen
 Ondacu ja vam poslat pismu
 Da pivate vi mnade pelische

⁴ Pjesma je napisana na papiru koji ima vodeni znak, okomite crte i između njih gusto i neuredno prepleten pletar. U ukrasu riječi *svarha* čini se da su prepletena početna slova imena vjerojatnog prepisivača G.F. (Giuseppe Fiscovich), među čijim sam arhivskim papirima našao ovaj prijepis.

N 42

Ufan mnade kad budete stiti
Da necete vise najiditti
Er vas pismom nisam uvridio
Seto san odi u pismi stavijo

N 43

Cad smo dosli pokar signa mora
Cuĳte rici moga rasgovora
Odili smo putem pocraj mora
Sve do dvora hansića staroga

N 44

I on meni stane govoritti
Zasvidoka daceme cinitti
Maja zato nisam mari ništa
Jer sam ima partit is pelizza

N 45

Kad pocetak bio je od misse
Ja u crkvi nisam stajo više
I Anton stajo meje svati
..... harnosti ane meni datti

N 46

Kad pod tendu dosejao sam bracco
Vidio sam golubizza jato
Svojim ustim malo su cinille
I suzzam su mnade zavapille

N 47

Ati gospe utisi nas mallo
Da nam vidit od peliza mnados
Koji bismo posalili malo
Nasem sarcu pokoja rodilo

N 48

Spomentese od malo brimena
Koja mnados biše odgojena
Ah za vassu lipos usivati
Oni jesu posli navegatti

N 49

Ah prokleta more od naglosti
Koje si moje radovalo kosti

Da nemoghu vam se vratiti
I vasega se liza najubitti

N 50

Oni gori slavuće imatti
I nebeskin u dvorin pocivati
Oni nece misli drugacije
za pelische gisdave mladice

N 51

A vi molte Boga bes pristanka
Da kojega ne pozeli majka
Od onesi koji su na moru
Dase zdravo vrati dvoru svomu

N 52

Kojino će s vama druževatti
I upisano sloviman datti
Nek se budu po svitu pivati
I još vassu lipost spomignati

N 53

Kada usto ja budem hoditi
Vasu lipos vasda cu hvaliti
Jer u svemu vi jeste meni ghisdave
Draghi pobre ne mosce vece

Sverha⁵

3

Misto moje jesi prigizdavo
od sve zemje dubrovačke slavo
svak te fali ko je u tebi bio
i u tebi crnu kafu pio.
Hvalu mi te po moru trgovci,
da se u tebi mnogi uzdržu novci,
i hvalu te po moru mornari,
da u tebi raste lipih mladih
nazad doba i prije su bile,
sada lipše da su procvatile.
Ali, pobro kada bi mislio
s kojim bi se oženit hotio

⁵ Objavljujem je točno i s oznakama brojeva da se vidi da je ulomak. Naslov »Ista pisma« ispisan je na početku drugog lista, da označi slijed pjesme, iako slijede brojevi kitica. Inačica je tiskana u »Čakavskoj riči« br. 1-2, Split 1984. str. 149.

nije tebi potriba misliti,
oči imaš pa možeš viditi.
Eno ti Kate gizdave mladice,
koju hvalu da neima lipše.
Kada doje danak nedijica,
kad se uresi gizdava mladica,
pak se uresi i obuče šćopelice,
svak govori neima je lipše,
kad se očesja i kose oplete
baš mladiću da se pamet smete,
kad obuče finu kamižolu
oko vrata stavi zlato i koraju
i klobučić okiti peron nojevin,
izličit češ sve jubavne muke,
zagrlji je s obje tvoje ruke
i vodi je u svatove mladu,
kad je dovedeš usrid dvora tvoga
bit će draža i bez odila svoga.

4

Sunce grije odozgara doli,
čujte riči koje van govorin:
U istoku jes mi jedna kita,
blago majci koja je rodila,
i još tetki što je odgojila.
Ona mlada kad na vodu ide,
bilo lice njen sunce ne grije,
lipo voće čini njome hlada
dva mindela i žuta naranča.
Od istoka pa do Donje bande
nema što je u matere Frane.
Naza malo četiri godišća,
dva sokola nju jesu prosila,
nju prosili i nosili dare,
ma in lipa zafali je Frane:
»Fala vaman dva siva sokola,
ja odabrat neću nijednoga,
jerbo san još mala i nejaka,
pa ne znaden što je muška glava,
niti znaden s tujon kućon vladat«.
Jadna Frane što si učinila,
s livom rukom desnu si slomila.
Što jednoga nisi odabrala,
za jednoga što se nisi udala,
koji ti je suncu od istoka,
lipše kuće, lipšega plemena?
U potoku doli u podvoju
ima jednu strahovitu lozu,

što mu daje tri barila vina.
do Božića on ga pije cila.
Oko njega sva se družba svila,
u kući bi ti uvijek svega bilo,
oko tebe i mala dičica,
tvoja lipost, njegovo jako tilo,
to je ono pravo jusko dilo!
Nemoj mi ostat jadona osiđelica,
udaj mi se još ovega godišća.

5

Da van kaže od momaka grana
di se naje divojka odabrana
i da kaže starac od šezdeset lita
što je obaša po biloga svita.
Vidio je kitu od momaka,
a jes, brate, i lipih divojaka,
ali ni on još vidio nije
što se rodi usrid Dalmacije,
u Peliscu mistu gizdavomu,
Stankovića selu malenomu.
Kad jon biše trinaest godin dana
procvala je cvitak od liljana,
kad jon biše petnaest godin dana,
procvala je garofala grana.
Pa je pita mlados odabrana
od istočnih i zapadnih strana.
Ali ona za udaju nije
pa hi gleda i na nji se smije:
»Moja lipota nek još uvijek zrije
i svilenin se veliman prikrije
Kad dozrije oženit ću draga
sa kojim ću ušesnog sina rodit
spametnoga, prilipeg i dobra
er uvijek me je svitovala mati:
»Zrila nevista vridnu dicu raja!
sa kojim se famija spasava
i dobrotu u svitu produjava«.

6

Slatko spavan pak mi se je snilo
cviće u arli da je procvatilo,
koje nisan nikada zalila,
Bože mili ko će ga uživat?
Stankovića prilipa kontrado,
po tebi šetat svakomu je drago.
Kad mi počnu govorit o tebi,

srce će mi za tobom povenit,
jer u tebi svi su mi jubezni.
Meju njiman Jakulića Mara
koja prva svoga draga zvala,
govorila: »Bože slava tebi«
jer moj Šimun doletit će meni,
da ga vidu moje oči crne.
Kad na nj mislin moje srce trne,
Gospe dobra, nek bude voja tvoja,
od ovih žeja da buden gospoja!
još bi njemu malo napisala,
ma ponoćna ura je udrila,
a desna me ruka zabolila,
da pozdravi svoju majku milu,
svoga oca i svu svoju famiju,
a dušmane nek drži pod nogama,
koji vazda govoru prot nama.«

7

A da vidiš gizdavu mladicu
urešena nemože se boje.
Lipa ti je moj veliki Bože!
U Pelicu najprva se broji,
majka mi je kako ružu goji.
Ime joj je kako božjoj majci,
slušajte me mladići i starci:
»Da bi znao poč iz kuće zbogon
prije bi se oženio s tobom,
a kada se ja oženin s tobom
ispod kuće doću tvoje s brodon,
vilo moja, odvest ću te sobon.
Sa mnon ću te voditi po Ratu
vilo bila svud za moju diku.«
Al mu mlada na to odgovori:
»Ali neznaš, moj cvite pridobri,
da ti majka ovako govori:«
»Hodi samo tamo il ovamo
al se nećeš zagrliti sa njon.«
»Kad je tako cvite moj rumeni
ti se ženi, a za mnom ne veni.«
»A ti se udaj za koga ti drago,
Bog ti dao uživati blago,
Samo vilo žudijo bi znati
komu hoćeš tvrdu viru dati,
ko će grlit tvoje grlo bilo
s kojim si me zamamila vilo,
ko će uživat sve liposti tvoje
koje moru noćne sanke moje.«

8

Ninaj, zaspi, lipi moj,
Doć će s mora otac tvoj,
donit će ti pasaricu
i u njon dva parića
bit ćeš dika Orebića.
Ninaj ninaj mali moj!

9

Ninaj nani celove moj
narastit ćeš, navegat ćeš.
Prije ti se triba naspat,
dok dojedri babov brod.
Ninaj, ninaj, celove moj!

10

Ninaj, nani celov ti mami
i onemu ko te nani.
Na žalu će se smirit plate,
naigrat ćeš se, okupat ćeš se
okupit ćeš svoje jate!
a sad ninaj, celove moj!

11

Ninaj, ninaj sine moj,
dojedrit će i tvoj brod,
donit ćeš majci hajinicu,
a sestrici kamižolicu
i korduncin za klobučić,
nojevo pero i cvitiće.
Ninaj, ninaj sine moj!

12

Zibaj se u zipci, milo moje,
neka te unina sanak tvoj,
kad narasteš milo moje
Tihi vali, mali vitri
Zibat će ti krcat brod!⁶

13

Sinoć Ivan odvede lipoticu
i kroz handrače i klisurine
a Joza Trojkova, kozlića slipa,

⁶ Uspavanke muškoj djeci br. 8-12.

usrid bala ostavi divojčica lipa
Zna je po svitu i moru navegat,
ali se nezna s divojkan naigrat.

14

Poručila pirka kanjcu
da se ne skita po mraku
da će naić na udicu
i okrvavit gubicu.
U grotama skrila se murina,
i stisla se dva škarpina,
a parangal čeka i čeka
i svih mami lipa meka.
I nima ribe, raška, raška,
izgladnila je i vaša maška!
Nisu za vas ni osti, ni mriže,
vištice su van barku začarale.

15⁷

Nakovanjani u gori zabiti
Vignjani u portu sakriti
surgaju im Grci i Pujizi.
Zukovčani na vodi junaci,
Bilopojani ovni oblizani.
Guričani krma od galije,
kada njiman procvita leandra,

⁷ Postoji nekoliko inačica ove pjesme sve do današnjih dana, a već je A. Leskien objavio ulomak obuhvatajući Trpanj i Vručicu, 1881. godine. Te stihove mu bijaše uputio V. Vuletić – Vukasović koji je tada bio nastavnik na Korčuli, stoga je Leskien i ulomak ove pjesme uvrstio među korčulanske, ali s oznakom da je iz Orebića. Budući da je njegov članak teško pristupačan, donosim stihove koje je on objavio u *Archiv für slavische philologie* V, Berlin 1881, str. 461.

Stankovići šuma i planina
Orebiće cvitak od Pelišća
A Vručica misto kamenito
Trpanj ravni misto plemenito
u Trpnju je kita divojaka
da njin nima para do Mletaka
..... (o Frani Franićevoj)
igra Frane dance kontradance
čini ljubav Matom od finance
.....
dobila je crivje od lustrina
spod haljine bilu jon se skuta
kano bilo krilo od labuda.
..... (o nekom mladiću)
ni tabara nima velade
neg spod Dubon što lovi lokarde.

Leskien je smatrao da je »Dub ein wuster Platz bei Orebić«, međutim to je selo Duba blizu Trpnja. U ovdje prvi put u cjelini objavljenoj pjesmi spominju se sva sela i zaseoci nekadašnje orebičke općine. Ulomak vidi i u N. Z. Bjelovučić, *Pjesme s Pelješca*, Dubrovnik 1910 str. 9.

lipo in se pokaže entrada,
 U Karmenu čemprisi u oštrici,
 zvonu zvona, a popa in nema.
 Kokotiči napola vilani
 Ruskovičani vodon opijeni,
 Glabalovo gnizdo jarebica,
 Kajanovića lozje usrid gliba
 Stankovića kostile i planika,
 sve su kuće prikučen zagrjene.
 Podvlaštica reve tovarica,
 kad zareve čuje se na Visu,
 a ondar znaju da je zora blizu.
 Radešića mindelovo cviče,
 Mokaljani crni klobučiči.
 Prid njiman se more rastvorilo.
 Orebića cvitak od Pelisca,
 Kućišćani mladi kapetani,
 Šaletovića ovce na livadi.
 Od Kokotića do Lampalova sela,
 osan kuća u četiri sela,
 al lirica kada in zasviri
 svih njih u balu sjedini.
 Doju s njiman i Jurjevići i Rudeći,
 pa se bala živo i veselo,
 svih pasala od života muka,
 procvitala i mršava žuka.⁸

16

Sin gizdavi pokojnega Marka
 Žagoruša njemu biše majka
 Tupa nosa i grbave škinje,
 u Lončarici sve priora stine.
 Na kominu mu ni ognja, ni dima
 Nabala se po sviman seliman.
 Smiju mu se i žene i judi,
 s liricon hi on obnoč probudi.
 Kako čagaj trča je u mraku.
 Izjubi je i Teru i Katu.
 Po šiloku zapliva k Otoku,
 a po daždu zaspala u potoku.
 Nit će pasti, niti se razbolit,
 svim neveran on će moć odoliti.
 Unuk hrabri kapetana Boža
 ne boji se ni puške ni noža
 Al za njega selo sad ne mari,
 er nan više ne dohodu gusari.

⁸ Toponimi orebičkih sela s ponekom oznakom izrugivanjem.

17

Piri, piri moj oganj
Doklen doje moj Ivan.
Mog Ivana doma ni
ispod Kabla lov lovi.
Još Ivana doma ni,
pod Vlačicom smokve ji,
a moj lonac će da provri!
Ajme, ajme, u Čelinjaku Ive spi!

18

Osvanuli nam crni dani,
Knez pobiga, dali nan pretura.
Svetom Vlahu zapalite sviću,
kad mu je barjak po moru plovio,
svakog nan je blaga donosio,
galeb nan je na krmi sidio,
kroz maslinu tić bi proletio.

19

Doće zima i rđavo brime
a u kući nema kaštradine,
lampa, grmi, oblak nebo para,
Strahovita noć je za šićara.
Obuć će se Luce Hajdučica,
ukrast će Kati brava i kozlića,
Lukava je Begovića Kata,
poslat će joj žandarme na vrata
s Katinin bravom, s Katinin kozličćen,
u pržun će Lucu zatirati.

20

Maru kokot probudio,
pak joj tanko zapivao:
»Kukuriku lipa Mare,
koka ti je snila jaje,
podaj njega svome dragu,
on će tebi vratit dva,
kad se vinčlaš Mare moja,
najist ću se i ja!

21

Igrala baba po peći
pustila kose niz pleći.
Izgubila tobolac,
našao ga trgovac.

»Vrati babi tobolac,
dat ću ti kruha ječmena
bit će ti konju večera!
balat ćemo kako jučera!«

22

Sinoć mi se dragi razbolio
pojubit me nije ni hotio.
Prin svitanja i prija uranka,
zapivala tičica salanka
prin me zore probudila majka
Pivala bi joj, al ne mogu sama,
dragog mi jopet zabolila glava.

23

Rekla mi je žena tvoja,
da te plačem kako i ona
da će mi dati starić žita.
Hoće li mi s vrhom biti?
Da će mi dat kobasicu,
Hoće li mi masna biti?
»Muči, muči, drugo moja,
kad razvratiš i vidit ćeš!«

24

Di su bori posićeni,
Od tuge je Jele povajena:
»Ustani se Jele moja,
naresti će mladi bori,
Jopet će nan činit hlad
i pod njiman mladić drag!«

25

Krku, krku, ritka kašo moja,
misli kogod da ja meso jiden,
a ja jadna ritku kašu kusan.⁹

26

Prin neg oženin moju Maru
neka jon doma šiju i rekamaju
Poću u Jakin i donit jon kanižolin
poću u Anversu i donit traversu,
poć u Mletke donit šćopelice,

⁹ Usporedi: Olinko Delorko, *Ljuba Ivanova*, Split, str. 219, br. 237.

al najlipši dar za Maru,
kupit ću u Carigradu.

27

Stisnuli me crni jadi,
čer mi odveli Korčulani.
Korčula je lipi grad,
al je u njemu veli smrad.
Vrati mi se, čerce moja,
zamirisa je naš đardin.

28

Majka Maru na kokote budi.
»Ustan Mare puno prikuće judi,
svaki ti hoće lice da pojubi,
u zoru će i nas da pogubi.«
»Što si se majko poplašila tako?«
»A kako se poplašiti neću?
Nisu judi nego barbarezi,
gora čejad nego li frančezi.
Zatvori in prozore i vrata!«
»Ja san majko, meterine ćudi,
rastirat ću hi iako su judi!«

29

Izresla je žutica naranča
gojila je Marula divojka
Liti ju je vodon zalivala,
zimi ju je svilon pokrivala,
Dok naranča velika porasla,
lipe joj je rode porodila
na srid grane tri žute naranče.
Vrime doje da hi trga Mare,
koju biše prvu otrgala,
tu mi šaje od Senja Ivanu,
a njoj Ive sjajno ogledalo.
»Mala fala od Senja Ivane
ki mi posla sjajno ogledalo.«
Koju biše drugu otrgala,
tu mi šaje duždu od Mletaka,
a njoj dužde tanane gali je.
»Mala fala dužde od Mletaka,
koj mi posla tananu galiju,
nisan junak da po moru iden,
nek divojka junak mi se hoće.«
Koju biše treću otrgnula,
tu mi šaje Krajeviću Marku,

a njoj Marko konja i junaka.
Lipa fala Krajevića Marku,
jer on znade što je za divojku.

30

Ajmeh meni svak se ženi,
moja mati ne da meni.
Bogatu mi mladu prosi,
da nan dica ne idu bosi.
Pobignut ću ja iz kuće,
Druga moje srce vuče!

31

Pivala je Pićulova Mara
U Lozici kad je drva brala
Da neće jubit Marka Bakalara
nego da će junačinu Luku,
koji ju je uhiti za ruku,
kad je mišala za prikala muku,
a ne učini ni viku ni buku.

32

Parakata žena bije
na ulici po gubici,
»Nemoj ženo mene biti,
ja ću tebi dobar biti,
uvik ću ti u krilo sisti,
samo me tu dobro smisti
pa makar ćemo puru jisti!

33

Izgubi san tovara
s onu stranu Mokala,
naša mi ga Kujevan,
pa ga ne da, ter ne da,
ne dočeka treći dan!

34

Makaljani kobilu deraše,
kapovilu na večeru zvaše:
»Kapovilo, časni gospodine,
Evo tebi bedro od kobile!«

35

Pivao Jozić u tinelu »A Puja,«¹⁰
u kominu mu maška ukrala gruja,
invita ga na obid dum Pjerin,
i dobro je s njime ji
i beside sluša dvi,
ali ni maške,
ni gruja ni.

36

Šetnju šeta Juro s Grude
šetnja da mu je
Maru vodi za ručicu,
dika da mu je,
a libarce pod pazuhon
razgovor mu je.
Sakrila mu Mare libro
disperat će se i opiti
i jadnu će Maru izbiti.

37

Blišti, pjušti, grmi
munja nebo para,
iz zapadnih i istočnih strana,
nebo zemju kara.
Zgrčen Baro pod maslinon,
s oblakon razgovara:
»U visoke visine,
u duboke dubine,
di čelica ne zuji,
di kokot ne kukuriče,
di se glas ne čuje,
prikrsti, raskrsti!«

38

Goron ide sveti Tanasija
susrita ga Jezusova majka,
sva odrita, modra i krvava.
Govori joj sveti Tanasija:
»Otkle taka Jezusova majko?«

¹⁰ Početak starinske pjesme koju su prema kazivanju Mare Šimunković, puljiški trgovci prodajući lonce u Korčuli pjevali:

Ragusei vengon a Puglia
per formentone compar
ma non per se maritar...

Tu su pjesmu pjevali i pelješki mornari, ali se sačuvaše samo tri navedena stiha i to ne pravilno.

»Iz Indija, iz drugih krajina,
 di brat brata malin nožen koje,
 di ne sluša mlaji starijega.
 Posla ću in tri bića nemila:
 jedno kugu, drugo srdoboju,
 a trećega rata nemiloga:«
 »Ne čini toga, Jezusova majko,
 neg in pošji po nebu oblake,
 iz oblaka nek sitna rosa pađe.«
 Smilova se Jezusova majka
 i pošje in po nebu oblake,
 iz oblaka sitna rosa pade
 sva Indija rodon urodila,
 a najviše papar i šenica.
 To vidili mladi Indijoti,
 svi priklekli na gola kolina
 i falili Boga gospodina.

39

Došetat će Grci u Latina,
 pitat će van uja za kandile,
 ne dajte in ako ste od vire,
 nek nan svitlu svi naši otari.

40

Liberaj me domine
 od rđave godine,
 od zla paruna,
 od kriva timuna,
 od ovce rogate,
 i žene brkate.

41

Evo mene iz ubava cvića
 iz maloga sela Stankovića
 Ovi san van vinac okitio
 i čestitku vaman san pružio.
 Dan veseja učini se
 mladi i mlada pristavi se.
 Ti su ures od mladice
 naša mlada nevistice.
 Mladoženjo sritan bio
 svoje danke u ljubavi
 mnogo lita provodio!
 Kano sokol u visini,
 sve prigleda da što zgrabi,
 danas uprav naje ono,

što je želi uvijek imati.
 A i tebi neve mila,
 svanulo je sritno pramaliće,
 cvatilo ti mindelovo cvíće,
 bila sritna u tvomu životu,
 goji uvijek u sebi dobrotu,
 pa češ svugdi dobro proći,
 sritni dani uvijek će ti doći.
 Kako zemja jubi kišu,
 kad je suša privelika
 tako i vi ljubite se
 jedni drugog svega žitka,
 da u srići provodite
 i poroda lipog vašeg,
 za vas sritno uzgojite,
 i ta ljubav među vami,
 da se nikad ne promini.
 Sad san veće dovršio
 cile žeje ove naše
 i na svrhu ove kite,
 napit ću van ja iz čaše.

KAZIVAČICE I KAZIVAČ

Kata Buntjelić rođena Jakovljević iz sela Zukovca, moja baka po majci, kazivala mi je pjesme broj 3, 8, 9, 10, 18,

Tereza Marušić rođena Zrnčić iz Stankovića 4, 5, 6, 28, 29, 32, 33.

Marija Vuleta iz Podvlaštice 7, 22, 25.

Marija Šimunković rođena Marinković iz Zamošća 11, 12, 19, 30, 39.

Marija Vekarić rođena Šunj iz Orebića 13.

Marija Miošić rođena Kola iz Stankovića 16, 20, 23, 37.

Frane Koljan rođena Rudeč iz Gurića 17, 26, 31, 34.

Marija Perić rođena Kuvara iz Urkunića 38, 40.

Tone Bervaldi rođena Novak iz Ruskovića 21, 24, 27, 35, 36.

Bonfiolo Anton iz Stankovića 14, 15, 41.

TUMAČ MANJE POZNATIH I STRANIH RIJEČI

dišperat se – ožalostiti se

Donja banda – dio bivše općine Kune na Pelješcu koji dotiče orebičku

knjiga – pismo nekome upućeno

korduncin – vrpca

kamižola – bluza

koraja – koraljna ogrlica

kikara – šalica

knez – predstavnik bivše dubrovačke vlade na Orebićima (kapetan)

kandrača – šikara

Hanzić – stara obitelj u Vignju

kaštradina – suho meso

kontrada – ulica

liberaj me Domine – Oslobodi me Gospode!

arlar – zidić s udubenim usjekom za sađenje cvijeća u dvorištu

múka – brašno

medesima canzonetta – ista pjesma, upozorenje da je nastavak dok je postojala prva stranica, koja je izgubljena pa nedostaju kitice 1-40.

navigavat – ploviti morem

invitat – pozvati u goste

Otok – Badija uz Korčulu

parangal – mreža za ribolov

parun – vođa lađe

pržun – tamnica

parići – malo veslo

pasarica – mali čamac

pasati – proći

Pelisac – Pelješac, orebički kraj

Puja – Puglia

plata – morski val

prikla – poslastica od brašna pržena i mirodija

pretur – sudac zamjenio dolaskom austrijske vlasti trsteničkog orebičkog kneza, predstavnika nekadašnje dubrovačke vlasti.

Rat – Pelješac

rekamavat – plesti čipke

raška, raška – dječje izrugivanje trljanjem dvaju kažiprsta

surgat – usidriti

strahovit – prekrasan, prevelik

ščopelica – cipelica (vidi za ostale nazive ženske odjeće: C.Fisković, Orebička ženska narodna nošnja, Pelješki Zbornik I, Zagreb 1976, str. 227-296.

šičar – lopov

tinel – soba u prizemlju

ušesan – vrijedan, skladan

žuka – brnistr, ginestra